

ԳԵՂՈՆ ՐԻՏԻՆԿԻ ԲԱՆՏԻՆ

I

Զէր հագնեք ծիրանի պարեգօտ,
Զի կարմիր են արիւնն ու գինին.
Եւ արիւն ու գինի կային իր
Ձեռքերուն վրայ՝ զըտան երբ զանի
Խեղճ կընոջ հետ՝ սիրած էր որ ան
Ու սպանած մէջն անոր անկողնին:

Կը շըրջէր բանտարկուած մարդոց մէջ,
Հագուստով մը հինցած մոխրագոյն.
Քրքիւքէր գըլխարկ մը կը կըրէր.
Քայլուածքը՝ թեթեւ էր ու խընդուն,
Զեմ տեսած ես մարդ մը սակայն,
Նայուածքին մէջ այդքան անձկութիւն:

Զեմ տեսած ես մարդ մը որ նայէր,
Այդպէս կարօտով անձկագին,
Այն պզտիկ կապտորակ վըրանին,
(Բանտին մէջ կը կոչեմք զայն երկին)
Արծաթէ առագաստը բացած
Ամեն մէկ ամպի սահանքին:

Այլ ցաւոտ հոգիներ ինծի հետ,
(Մերինը տարբեր էր շըրջածիւրն)
Զարմացած՝ թ'ինչ ըրած էր մարդն այդ,
Արդեօք մե՞ծ թէ փոքր էր յանցանքն իր,
Ետեւէս երբ ձայն մը փսփրեսաց,
Այդ մարդը պիտի ճօճուի:

Տէր Յիսուս, ըսկըսան տատանիլ
Յանկարծ ողջ պատերը բանտին.
Երկինքը մեր գըլխուն՝ փոխուեցաւ
Հըրաշէկ պողպատէ սաղ'ւարտի.
Ես թէպէտ ցաւի մէջ մի հոգի,
Իմ ցաւըս թողուցի մէկդի:

Հասկըցայ թէ ի՛նչ մըտածմունք
Կը մղէին իր քայլերն. թ'ինչ հոգւով

Կը նայէր ան օրումն տեսիմ,
Այդպէս անձկագին հայեացքով -
Մարդը իր սիրածն էր ըսպանած,
Պէտք է որ վընարէր իր կեանքով:

* * *

Ամեն մարդ կը սպանէ քայց սիրածն,
Իմանայ թող այս քանն ամեն ոք.
Ումանք բառով մը շողոքորթ,
Իսկ ումանք կըծու մէկ նայուածքով -
Վախկոտը համբոյրով կը սպանէ,
Քաջ մարդը կը սպանէ դանակով:

Կը սպանեն ումանք երբ ծեր են ալ,
Իսկ ումանք՝ տակաւին թաքմաւորի:
Ումանք ռսկիէ ձեռքերով,
Իսկ ումանք ձեռքերով ազտեղի -
Բարիներն կը սպանեն դանակով
Որպէս զի մարմինը շուտ պաղի:

Ումանք քիչ կը սիրեն, 'մանք երկար -
Կը ծախեն՝ ուրիշներ կը գրենն,
Կ'ընեն այս ումանք յորդ արցունքով,
Իսկ ումանք անհառաչ զայն կ'ընեն,
Ամեն մարդ կը սպանէ սիրած բանն,
Զի մեռնիր ամեն մէկն անոնցմէն:

Զի մեռնիր ան մահով մը անարգ,
Օրուայ մը մէջ խաւար անարգուած,
Ոչ «օղակ» մ'իր վիզին շուրջբոլոր,
Ու երեսը լաթով ծածկւում.
Ոչ ոտքերն յատակին ընդմէջէն.
Պարապ միջոցին մէջ կախուած;

Զի նըստիր մարդոց հետ լուռ ու մունջ,
Կը դիտեն որ գիւնք տիւ ու գիշեր -
Կը դիտեն՝ արտասուել երբ ուզէ,
Եւ կամ թէ երբ փորձէ ազօթել.
Կը դիտեն զայն չըլլայ թէ փորձէ,
Ջընտանք իր որսէն կոշոպտել:

Զարթըննար ան առտուն տեսնելու
 Ահաւոր դէմքերը իր դիմաց.
 Քահանան ըսպիտակ կապայով,
 Դատաւորն իր արտադէմ մըքամած.
 Բանտապետն սեւափայլ հագուստով,
 Մահապարտ իր դէմքովը դեղնած:

Զարթըննար ան փութով խղճալի,
 Հագնելու իր բանտի հագուստներն,
 Զարախիւնդ բըժիշկ մ'երբ կը նշէ
 Անոր ջրղածիգ շարժումներն,
 Զեռփին մէջ ժամացոյց՝ զարկն որուն
 Են մուրճի ահաւոր հարուածներ:

Զրգգար ան գարշանքը ծարաւին
 Որ կոկորդն աւագով կը լեցնէ,
 Գլխատողը երբոր ձեռնոցով
 Անճըռիկ դռնէն ներս կը մտնէ,
 Կոկորդը որ ծարաւ չըզգայ ալ,
 Կաշիէ կապերը կ'անցընէ:

Զի հակեր գլուխը լսելու
 Ընթերցումը ծէսին իր քաղման.
 Եւ ոչ ալ տագնապը իր հոգւոյն
 Որ կ'ըսէ թէ չէ ինքն անկենդան,
 Երբ կ'անցնի դագաղին առջեւէն,
 Դէպի իր ահաւոր կայան:

Զի յառեր իր նայուածքը օդին
 Մէջէն ապակեայ կըտուրին.
 Զաղօթեր շրթներով կաւի
 Որ հոգւոյն իր տագնապը մարի.
 Ոչ կըզգայ դողդոջուն իր դէմքին
 Շունչը կայիափայի համրոյրին:

II

Վեց շաբաթ շրջեցաւ գիւնտուն այդ,
 Գրգըզուած հագուստով մոխրագոյն,
 Քըրիֆէդ գլխարկը գլուխին.
 Քայլուածքն իր թեթեւ էր ու խընդուն.

Զեմ տեսած ես նայող մը օրումն,
Նայուածքին մէջ աշդփան անձկութիւն:

Զեմ տեսած բնաւ մարդ մը որ նայէր,
Նայուածքով աշդփան անձկագին,
Այն պըզտիկ վըրանին կապուտակ,
(Բանտուածներն գայն կը կոչեն երկին)
Եւ ամեն մէկ ամպի ծըւէնին,
Որ կ'անցնի ու կ'երթայ իր կարգին:

Զեռներն չէր գալարեր, ինչպէս որ
Անմիտներն կ'յանդգնին փորձել,
Քարայրին մէջ մըքին, Անյոյսի
Փոխարկուած Յոյսը սընուցել:
Ան միայն կը նայէր արեւուն,
Եւ օդը, առտըւան, կը ծըծէր:

Զեռներն չէր գալարեր, եւ ոչ ալ
Կ'աւաղէր, կամ կու լար.
Կ'ըմպէր օդը որպէս ք'անոր մէջ,
Յաւամոք դեղ մըլլար առողջարար.
Բերանը բաց օդը կը խըմէր,
Իբրեւ թէ ան գինի ըլլար:

Եւ ես, եւ ուրիշներ ցաւին մէջ,
(Մերինը տարբեր էր շըրջածիրն)
Մոռցած թէ ի՞նչ ըրած էինք մենք,
Մե՞ծ թէ փոքր մեղք էինք մենք գործեր.
Պիշ-պիշ նայուածքով, զարմանքով,
Կ'դիտէինք մարդը որ պիտ' ոտնուէր:

Տարօրինակ էր դիտել անցքն անոր,
-Ի՞նչ թեթեւ ու խընդուն կը քալէր-
Տարօրինակ՝ տեսնել որ անձկութեամբ
Նայուածքը օրումն կը յառէր.
Տարօրինակ՝ մըտածել թ'անիկա,
Այդպիսի պարսփ մը պիտ' վըհարէր:

OSCAR WILDE

Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Շարունակելի)